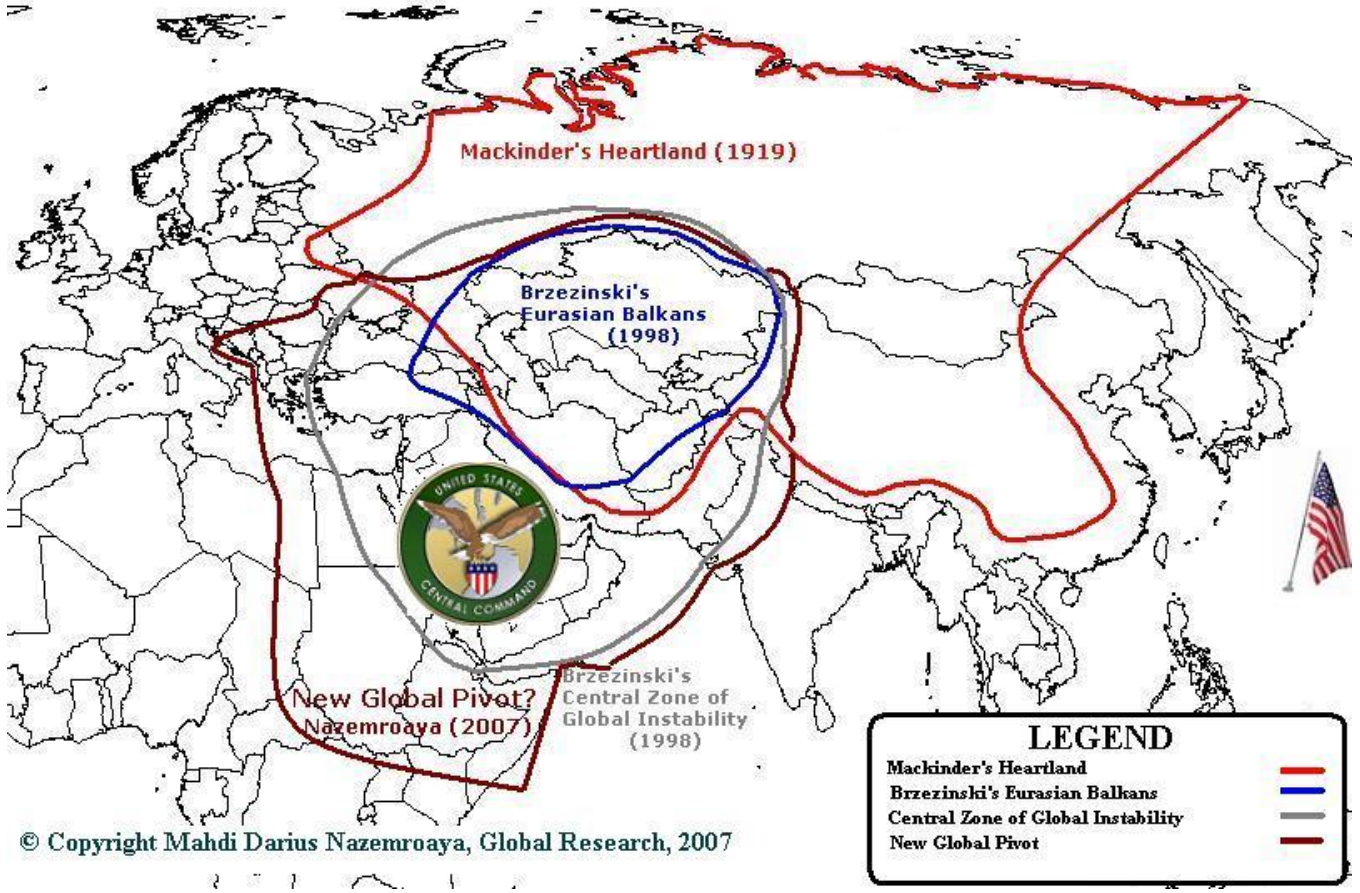

Avrasya Denklemi Çözebilmek

İçeriği Yazan: [İhsan SEFER](#) [1] Zaman: Pzt, 07/06/2010 - 13:00

“Avrasya’ya hükmeden dünyaya hükmeder”

İngiliz jeopolitik uzmanı Sir Harold Mackinder-1904

ABD başta olmak üzere belli başlı emperyalist-kapitalist merkezler, 21. Yüzyılda kurtuluşlarını Doğu’nun, daha anlaşılır bir dille Avrasya üzerinde egemenlik kurmada arıyorlar. Geçmişte 1. ve 2.Dünya Savaşı’nda olduğu gibi bu kez de emperyalistlerin hedefinde Doğu’nun(Avrasya’nın) denetim altına alınması var.

ABD’nin bugünkü etkinlik alanı küresel dünyada büyük bir yer kaplamaktadır. Okyanusları ve denizleri kendi denetimi altında tutmakla kalmayıp birçok ülkede kendi stratejisini yansıtmaya çalışmaktadır. ABD, askeri bakımdan eşiti olmayan bir erişime sahiptir. Ekonomik alanda ise birkaç devletle rakip olsalar dahi, küresel ekonominin çeker gücüdür. Kültürel alanda, özellikle genç insanların arasında benzersiz bir cazibeye sahiptir. Teknolojik alanda yarıştığı ülkelerin sayısı azdır. İlk sırayı ABD almaktadır. Saydığım askeri, ekonomik, kültürel ve teknoloji alanların bileşimi ABD’yi kapsamlı bir süper güç haline getiriyor.

ABD’nin yeni nesil imparatorluğu eski imparatorluklara göre farklıdır. ABD’nin süper güç olduğu bu sistem, hiyerarşik bir piramit değildir. İç içe geçmiş, birbirini olağanüstü etkileyen sistemler

evreninde bir merkez konumundadır. ABD, bu hegemonyasını sürdürebilmek için kendine yeni bir oyun sahası bulması gerekiyordu: Avrasya.

Bölge üzerinde, 1990 yılına kadar Rusya-Çin çekişmesi hüküm sürüyordu. 1990 yılından sonra süper güç ABD de Avrasya coğrafyası üzerinde hak talep etmeye başladı. Çünkü tükenmeye başlayan doğal kaynakların en zenginleri bölgedeydi ve enerji ihtiyacının büyük bölümü bu bölgeden karşılanabilirdi.

Avrasya yer kürenin en büyük kıtasıdır ve jeopolitik açıdan bir eksen teşkil ediyor. Bu kıtaya egemen olan güç, dünyanın en verimli üç bölgesinden ikisini kontrol edebilir. Dünya nüfusunun %73'ü bu kıtada Avrasya'da yaşamaktadır. Dünya ekonomisinin %60'ına ve enerji kaynaklarının $\frac{3}{4}$ 'üne sahiptir. Altı büyük ekonomi ve silah alıcısı Avrasya'dadır. Uyuşturucu trafiğinin merkezi Avrasya'da yaşanmaktadır. Kitle tahrip silahlarına ve bunları atma vasıtalarına sahip ülkeler vardır. Çin ve Hindistan gibi küresel alanda etki yaratmak isteyen devletler Avrasya'dadır. ABD'nin Avrasya stratejisinde bir engel olarak işbirliği içindeki ülkelerdir. ABD'nin karşısına Rusya, Çin ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Şanghay İşbirliği Örgütü ile çıkmaktadır. Bu örgütün toplantılarına Hindistan, İran ve Pakistan gözlemci olarak katılıyor. Bu ülkeler ayrıca Afrika ve Güney Amerika'nın çeşitli devletleriyle de dayanışma içerisinde.

Şunu da belirtmem gerekiyor ki Avrasya'nın sınırlarını burada farklı olarak ele alıyoruz. Sanıldığı gibi Rusya'nın Asya'daki toprakları ve Doğu Avrupa toprakları değildir. Asya ve Avrupa kıtalarının yanında Japon adalarını da kapsamaktadır. Bu sınırlara Amerika, Okyanusya, Afrika kıtaları ve Kutuplar dâhil değildir.

Sovyetler Birliği sonrasındaki Avrupa'daki ne önemli jeopolitiksel gelişme NATO'nun politikalarında görüldü. Varşova Paktı 1991'de dağılmıştı. 1990'da Londra'da yapılan NATO zirvesinde Doğu ve Orta Avrupa ülkeleri ile siyasi ve askeri işbirliğine gidilmesi bir takım kararlar alındı. Kuzey Atlantik İşbirliği Konseyi kuruldu. Bu konseyin hedefi Sovyetler birliğinin dağılması ile ortaya çıkan devletleri siyasi ve askeri bir dayanışma ortamında bir araya getirmektir. Sovyet Rusya'dan ayrılan devletleri NATO'ya dâhil ettikten sonra ABD'nin işi kolaylaştı. ABD, Rusya'nın çevresini Batı'nın etkisi altına alıp Ortadoğu'da İsrail'e hayat alanı yaratma çabasına girdi. ABD hamlelerini iyi oynar Ortadoğu'da hâkimiyeti sağlarsa, ayrıca Doğu ülkeleri ABD'yi üstlerinden çıkarmak için ittifak etmezse ABD Avrasya'da tek güç sahibi olacaktır.

Avrupa'nın lokomotifleri Almanya ve Fransa ise, ABD'nin bu oyununda büyük etki sahibidirler. Zira Avrupa'da söz sahibi ülkelerin başını Almanya ve Fransa çekmektedir. AB'nin çatırdaması ABD'nin politikalarına darbe vuracaktır. Avrupasız bir Avrasya'da ABD tutunamayacaktır.

Bu güç mücadelesinde toplumların psikolojisini etkilemekte çok önemlidir. Psikolojik Savaş'ta ilgili ele aldığım yazımda buna ayrıntısı ile değinmiştim. Güç mücadelesinde, toplumsal meselelerin dünya kamuoyuna sunulması bunun en belirgin özelliğidir. Türkiye için "(sözde) Ermeni Soykırımı Yaptı" iddiaları uluslar arenada boy gösterdi. Toplum üzerinde kontrollü gerilim stratejisi uygulayarak halkın bilinçaltına göndermeler yapıyor. Direnç zayıflatılmaya çalışılıyor.

Jeopolitik konum olarak Avrasya haritasının göbeğinde yer alan Türkiye, ABD'nin Orta Asya'ya

sıçrama tahtasıdır. ABD, bugün Rusya'nın çekilmesinden faydalanarak Türkiye'yi bir basamak olarak kullanıyor. Türkiye ve İran kendi gücünce Hazar Denizi-Orta Asya bölgesinde etki kurma çabası içerisindeyler. Fakat Türkiye ve İran'ın kendi iç meseleleri sebebiyle etki olarak azdır.

Hem Türkiye hem İran çok önemli mihverlerdir. Türkiye, Karadeniz'de istikrarı sağlamakta; Akdeniz'e geçişi denetim altında tutmaktadır. Rusları Kafkasya'da dengelemekte, laik yapısıyla şeriatçılığa karşı bir panzehir olmakta ve de NATO'nun emrindedir. Türkiye'nin ABD güdümünde güçlü olması, istikrarlı yola devam etmesi Balkanlar'da şiddeti azaltacak, bağımsızlıklarını yeni kazanmış Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'nin Rus kontrolüne girmesini engellemiş olacak. ABD bu yüzden Türkiye'de kendi güdümü dışında bir olayın gerçekleşmesini istemiyor. Şu an iktidar olan partinin her zaman istikrar istemesi de bunun göstergesidir. Emperyalizm; istikrarı, barışı, demokrasiyi bu yüzden istiyor. Demokrasi dedikleri işte böyle bir husustur. Bir Amerikan filmde bir sahnede toplantı yapılıyor. Masa başındaki kişi şirketin hissesinin %51'ine sahip. Diğer ortaklara da belli yüzdeler düşüyor. Bir ihalenin üzerinde konuşuyorlar. Hisselerin 51'ine sahip kişi şöyle diyor :” Madem demokrasi taraftarısınız öyleyse oylama yapalım.” 51'ine sahip kişi dışında herkes ihaleye girilmesini istemiyor. O kişi elini kaldırıyor ve “ihaleye giriş kabul edilmiştir” diyor. Ardından ekliyor : “İşte demokrasiyi bu yüzden seviyorum.”

Anlatılan özgürlükler, demokrasiler aslında Amerika'nın kendi istediği türden işleri yapabilme özgürlüğü ve demokrasisidir.

Bugün İran ile ABD her ne kadar kafa kafaya tokuşsa bile İran'ın Basra Körfezinin doğu kıyılarına egemen olması ABD'nin çıkarlarını Rus tehdidine karşı koruyor.

Kafkaslar ve Orta Asya bölgesi hassas durumdadır. Azerbaycan ile Ermenistan arasında Karabağ sorunu, Gürcistan'ın Abhazlar ve Osetler ile ilgili sorunu vardır. Afganistan etnik gruplar arasında bölünmüştür. Afganistan nüfusunun %48'ini oluşturan Peştunlar, ikinci büyük etnik grup olan Tacikler ülke nüfusunun %23'ünü oluşturmaktadırlar. Hazaralar, ülke nüfusunun %11'ini kapsar. Tacikler ve Peştunlar dışında üçüncü en büyük etnik grup Türklerdir. Türkler %15'lik paya sahiptir (Özbekler, Türkmenler, Kırgızlar, Kazaklar, Karakalpaklar)

Türkiye ve İran daha önce bahsettiğim gibi tüm bu bölgeye açılan bir kapıdır. Bu iki ülkedeki istikrarsızlık bütün bölgede kargaşaya neden olacaktır. Sonradan kontrol edilemez bir duruma dönüşmesine neden olur.

ABD, Avrasya stratejisinin ön adımları olarak Kafkasya ve Orta Asya'daki enerji kaynaklarının ve Batı'ya taşıyacak olan Doğu-Batı enerji koridorunun vanaları üzerinde Rus egemenliğini kırmaya veya zayıflatmaya çalışmaktadır.

ABD, Hazar Bölgesi'nde Kafkasya ve Orta Asya ile Avrupa arasında ekonomik ve ticari ilişkilerin denetlenmesini istiyor. Bu yüzden ABD, Azerbaycan-Ermeni ihtilafından dolayı devreye girerek, Rusya'nın Güney Kafkasya'da devre dışı bırakılmasını hedefliyor. Yine bu çerçevede Gürcistan, Ukrayna ve diğer Kafkas ülkelerinde gerilimler yaratarak, Rus egemenliğine karşı bölgede gücünü artırmaya çalışıyor. Gürcistan'ın Osetya'yı işgali ve ABD'nin gemilerini göndermesi, Rusların olaya müdahale etmesi bunun açık bir delilidir. ABD'nin Kafkaslara böylesi bir müdahalesi Rusların Kafkasya'ya kontrolünü engellemektir. Kafkasya'nın etnik yapısını kaşıyan ABD, Rusya'yı, Kafkasya'da boğmaya çalışmaktadır.

Türkiye'nin Avrasya rolü:

Türkiye, bu oyunda taraflar arasında tercih kullanmak yerine, jeostratejik oyuncu olarak konuşlanmak istiyor. ABD ile ortaklık sürdürülürken, Rusya ve diğer ülkelerle güçlü bağlar kuruluyor. Rusya, ilk kez kendi toprakları dışında Türkiye'de nükleer santral kuracak. Sorun çıkmazsa, Mavi Akım hattına paralel Karadeniz'de yeni bir doğal gaz hattı çekilecek, Sibiry petrolü Samsun üzerinden Ceyhan'a oradan İsrail ve Hindistan-Singapur ötesine kadar taşınabilecek. Hazar petrolünün yanı sıra Irak petrolü Ceyhan üzerinden pazarlanacak. Bu bağlantılar, Rusya'dan Hindistan ve Çin'e kadar uzanan geniş coğrafyada Türkiye'nin ağırlığını arttırıyor. Nabucco Projesi ise Fransa ve Almanya'yı kapsayan Avrupa'da tüm sıkıntılara rağmen yeni bir ittifakın doğmasını tetikleyebilir. Projenin daha verimli hale gelmesi, İran'ın da devreye girmesini zorunlu kılıyor. Nabucco, Erzurum'daki Türkiye-İran doğal gaz hattı ve yapımı planlanan Trans-Kafkas gaz hattıyla bağlanabilirse, kapsamı daha da genişleyecek. ABD ve İsrail, nükleer bahaneyle İran üzerinde yaptırım uygulanmasını sağlayarak oyun dışına itmeye çalışıyor. Türkiye'nin Brezilya ile birlikte İran'ı nükleer takas anlaşmasına ikna etmesi, ABD ve İsrail planının bir parçasıydı.

İhsan SEFER

ihsan.sefer@politikadergisi.com [2]

Yorumlar

- [Dış Siyasa](#) [3]

Kaynak URL (06/05/2024 - 09:43 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/okur-makale/avrasya-denklemini-cozebilmek>

Bağlantılar:

[1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/ihsan-sefer>

[2] <mailto:ihsan.sefer@politikadergisi.com>

[3] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/dis-siyasa>